

Motion till riksdagen 2011/12: MJ283

av **Caroline Szyber (KD)**

Fiske

Förslag till riksdagsbeslut

1. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om att införa ett system med s.k. kilowattdaggar för fisket på demersala arter i Östersjön.
2. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om att verka för en överenskommelse i enlighet med Europaparlamentets gemensamma fiskepolitik.
3. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om att begränsa fiskeflottans kapacitet så att den bättre motsvarar de fiskmängder som kan fiskas upp med en långsiktigt hållbar förvaltning av fiskbestånden.
4. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om att de för fisken viktigaste lekområdena ska stängas för allt fiske under hela lekperioderna.
5. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om att de gemensamma EU-regler om ursprungsmärkning som finns ska efterlevas.
6. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om att komplettera kraven på märkning med ett krav på att ange hotbilden för fisken i det område där den fiskats.
7. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om vikten av att redskapen anpassas till ett mer uthålligt och i längden lönsamt fiske när man anpassar de fångade fiskmängderna, dvs. de minsta fiskarna bör inte fastna i näten.
8. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om att bottentrålning ska klassas som miljöfarlig verksamhet och tillåtas endast efter en prövning av miljökonsekvenserna för aktuella områden.
9. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om att vidta åtgärder för att omhänderta torskrens på land.

Fel! Okänt namn på

10. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om att EU:s fiske i andra länders vatten måste följa FN:s jordbruks- och livsmedelsorganisations (FAO) uppförandekod för ansvarsfullt fiske.
11. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om att utveckla den svenska fiskförädlingsindustrin.

Hållbart nyttjande av fiskeresurserna

Havet har många användningsområden, där fisket kanske är det äldsta och viktigaste. Havsfisket är numera internationellt, vilket kräver internationella överenskommelser. Detta sker nu genom EU och inom FN-organet International Maritime Organization (IMO). Fisk bör i första hand fiskas för mänskoföda, fisket ska vara ekologiskt, och kustfisket ska bevaras. Det överfiske som skett på olika håll i världen är oroande. En kontroll av att fiskekvoter respekteras är svårt att genomföra men krävs för att fiskekvoterna ska fungera. Ett för stort fiskuttag gynnar ingen, utan resulterar långsiktigt i att näringen dör ut. Därför behövs ibland fiskestopp för att olika fiskarter ska få tid att återhämta sig.

Fiskepolitiken har präglats av flera problem. Bland annat slängs en stor del av den fisk som fångas överbord (oftast död eller döende) i stället för att landas. Fiskeflottorna är för stora med överfiske som konsekvens. De tillåtna fångstmängderna är också för väl tilltagna och efterlevs dåligt.

Den nya gemensamma fiskepolitiken (2011/0195 Europaparlamentets och rådets förordning om den gemensamma fiskeripolitiken) som EU-länderna hoppas kunna enas om, sänker fiskekvoterna till nivåer som bättre motsvarar de forskarna förordar. Detta innebär också ett förbud mot utkast av fisk som fångats i bifångster. Huvudsyftet med den nya gemensamma fiskepolitiken är att långsiktigt säkra hållbara miljövillkor för fisket och vattenbruket på ett sätt som gör det möjligt att återställa och bevara fiskeresurserna mot ett hållbart uttag senast 2015.

Ett system med s.k. kilowattdagar har nu införts i Västerhavet. Detta innebär att all fisk som fartyget fångar också får landas oavsett arttillhörighet. Motsvarande system bör också införas i Östersjön, inte minst för att anpassa fiskeflottans kapacitet till en långsiktigt hållbar förvaltning av fiskebestånden. Ett system med kilowattdagar lämpar sig bäst inom det s.k. demersala fisket, där fiskarna simmar mer blandat och där man får upp flera olika arter på samma gång.

I oktober 2009 infördes överlåtbara fiskerättigheter i pelagiskt fiske, dvs. fiske efter stimfiskar i öppet hav i både Östersjön och Västerhavet. Pelagiska arter är främst makrill, sill, skarpsill, blåvitling, tobis och vissa industriarter. För det pelagiska fisket är kvotsystem för varje specifik art ändamålsenligt. Med den nya europeiska gemensamma fiskepolitiken införs överlåtbara fiskerättigheter för alla fartyg från och med 2014. I syfte att ta hänsyn till småskaligt fiske undantas de mindre fartygen som understiger tolv meters längd.

Införandet av överlåtelsebara fiskerättigheter är något som Kristdemokraterna länge har drivit.

Torskfisket

Torskfisket i Östersjön regleras både genom fångstkvoter och genom begränsning av antalet dagar då det är tillåtet att fiska med redskap som kan fånga torsk. Sedan 2008 har en nationell uppdelning av torskkvoterna i Östersjön gjorts mellan trålfiske och fiske med passiva redskap. Syftet med uppdelningen är att det garn- och krokfiske som i allmänhet bedrivs med mindre fartyg ska kunna bedrivas under hela året utan att drabbas av fiskestopp som följd av att kvoten har fiskats upp.

Fiskeministrarna runt Östersjön skrev vid ett möte i Saltsjöbaden i oktober 2009 under en deklaration om fiskeriförvaltningen i Östersjön. Deklarationen ledde bland annat fram till att kommissionen under jordbruks- och fiskerådet i oktober 2009 fastställde att en plan för att eliminera utkasten i Östersjön fram till 2012 skulle tas fram. Beslutet på rådet innebar också ett förbud mot utkast av fisk som är större än den minsta tillåtna landningsstorleken, s.k. uppgradering eller high-grading, i enlighet med vad som beslutades för Västerhavet 2009. Det är alltså förbjudet från och med den 1 januari 2010 att kasta tillbaka torskar som är 38 cm eller större. Vidare beslutade rådet att förbättra selektionen i de trålredskap som fångar torsk genom att höja maskstorlekarna från 110 till 120 mm samt att öka storleken på selektionsfönstret. Båda dessa åtgärder innebär bättre möjligheter för fisket att minska andelen utkast till en mycket marginell nivå. Dessa förändringar innebär viktiga framsteg i fiskepolitiken. Det borde dock inte heller vara tillåtet att kasta tillbaka torsk mindre än 38 cm eftersom den i allmänhet inte överlever infångandet (på grund av den snabba tryckförändringen när nätet dras upp). Ett system med kilowatt-dagar, där all fisk som fångas också får tas i land, är därför att föredra även i Östersjön när det gäller trålfisket efter demersala arter (dit torsk räknas).

Anpassa fiskeflottans kapacitet

För att förebygga otillåtet fiske är det önskvärt att begränsa fiskeflottans kapacitet så att den bättre motsvarar de fiskmängder som kan fiskas upp med en långsiktigt hållbar förvaltning av fiskbestånden. Åtgärder har vidtagits och regeringen redogör för dem i bland annat en skrivelse (2009/10:187) där insatser som skrotningskampanjer och överlåtbara rättigheter har bidragit. Regeringen betonar samtidigt att utvecklingen inte är tillräcklig.

Fiskens lekområden

De viktigaste lekområdena utgör viktiga barnkammare för fiskarna. Genom att freda de viktigaste lekområdena gynnas yrkesfisket på sikt genom att fisk-

Fel! Okänt namn på

bestånden återhämtar sig snabbare. Undersökningar från USA indikerar att reservat där allt fiske är förbjudet fungerar som områden där fiskbestånden kan återhämta sig ostört, vilket senare bidrar till större fångster utanför de skyddade områdena. Studierna indikerar också att flera små reservat kan vara mycket effektiva. De för fisken viktigaste lekområdena bör därför stängas för allt fiske under hela lekperioderna. Det är viktigt att sådana reservat inrättas i samråd med fiskerinäringen och andra intressenter.

Konsumenternas betydelse

Problemet med EU:s illa fungerande fiskepolitik har ältats i årtal men först de allra sista åren har man börjat ta steg i riktning mot en förbättrad situation. Att enbart förlita sig på politiska beslut kan därför innebära att problem inte blir lösta förrän det är för sent. Konsumenterna har därför en viktig roll. De gemensamma regler om ursprungsmärkning som finns måste efterlevas. På exempelvis all fisk som säljs i detaljhandeln inom EU ska det finnas information om namnet på fiskarten, fångstmetod och i vilket havsområde den fångats. Ofta följs inte dessa regler. Kraven på märkning bör dessutom kompletteras med ett krav på att ange fiskens hotbild i det område där den fiskats. Världsnaturfondens fiskguide kan här användas som förebild.

Hållbara fiskemetoder

Förutom att anpassa de fångade fiskmängderna är det viktigt att redskapen anpassas till ett mer uthålligt och i längden lönsamt fiske, dvs. de minsta fiskarna bör inte fastna i näten. Det är också viktigt att fiskemetoderna tar hänsyn till havets ekosystem. Bottentrålning orsakar stora skador på bottnarerna. Det kan liknas vid en kalhuggning av havsbotten, där de levande varelsena, oavsett art, obevekligt dras med i trålnäten. De tunga trålborden skapar dessutom djupa sår i bottnarerna. Därför bör bottentrålning klassas som miljöfarlig verksamhet och först tillåtas efter en prövning av miljökonsekvenserna för aktuella områden. Åtgärderna för att hindra bifångst av tumlare är viktiga, därför bör yrkesfiskarna kompenseras för de extra kostnader som uppstår i samband med åtgärder för att förhindra bifångst av tumlare.

Fiskets påverkan på miljösituationen i Östersjön

Yrkesfiskets borttransport av giftigt dioxin ur ekosystemet, via fångst av strömming och skarpsill, är betydande. Bara de svenska landningarna av dessa fiskarter motsvarar nära halva dioxintillförseln till egentliga Östersjön.

När det gäller närsalter, kväve och fosfor, kan det få en effekt på övergödningen om man slutar att slänga tillbaka torskrens i havet. Närsaltinnehållet i torskrens är betydande. Kostnaden för att rena motsvarande mängd kväve och fosfor genom åtgärder på land beräknas vara knappt 20 miljoner kronor för

Fel! Okänt namn på

kvävet och knappt 90 miljoner för fosfor, givet 2007 års fångstnivå i hela Östersjön. Det är troligt att kompensationen till fiskare och övriga kostnader för att omhänderta och destruera torskrens skulle bli väsentligt lägre. Därför bör åtgärder vidtas för att omhänderta torskrens på land.

Fiske i främmande vatten

EU:s medlemsländer fiskar också i andra länders fiskevatten – främst utvecklingsländer – genom överenskommelser som förhandlas fram genom EU. Tyvärr medför det industriella fisket i flera fall att fisket närmare kusten avsevärt försämras, vilket försämrar eller helt utradarar möjligheterna till ett lönsamt lokalt fiske för lokalbefolkningen.

EU:s fiskeavtal med tredjeland bör renodlas till överenskommelser om tillträde till fiskeresurserna i enlighet med havsrätten och FAO:s uppförandekod för ansvarsfullt fiske. Detta innebär hänsyn till lokalbefolkningens möjligheter att försörja sig genom fiske. Vidare bör framtida fiskeriavtal endast ske på verkliga överskottsresurser. Det är också viktigt att befintliga subventioner av fjärrfisket avvecklas, att konsekvensbeskrivningar görs när nya avtal skall ingås och att avtalens efterlevnad och uppföljning förbättras.

Stärk det småskaliga fisket

En levande skärgård innebär att det måste göras en tydlig prioritering mellan olika intressenter när det gäller tillträde till begränsade fiskeresurser. Småskaliga yrkesfiskare som försörjer sig själva och sina familjer bör prioriteras framför fritidsfisket. Det är viktigt med regelverk som innebär rimliga arbetsvillkor för de småskaliga yrkesfiskarna, exempelvis möjligheter att låta ersättare vittja garn när fiskaren själv blir sjuk. Det är därför viktigt att uttala en tydlig politisk vilja att stärka det småskaliga yrkesfiskets ställning i Sverige. Jag anser, i likhet med miljö- och jordbruksutskottet i betänkande 2010/11: MJU11, att det är positivt att utredningen om det kustnära fisket har genomförts och att frågor om det småskaliga fisket beaktas i den fortsatta beredningen av utredningens förslag samt andra insatser.

Fiskförädling

Den svenska fiskförädlingsindustrin är beroende av både mindre och större företag. De mindre förädlingsindustrierna bevarar den svenska kustbygden levande och främjar det småskaliga fiskets fortbestånd. För många småföretagare är det svårt att känna till och efterleva ett alltför omfattande regelverk. Därför bör en sådan företagare vid första kontakt med myndighet i samband med start av verksamhet kunna få upplysning om samtliga tillstånd och avgifter som behövs för verksamheten, även om någon del tillhör någon annan myndighet. Det råder även ett behov av yrkesutbildad personal inom fiskbe-

Fel! Okänt namn på

redningsindustrin. I och med regeringens beslut att införa lärlingsutbildningar har möjligheterna till sådan yrkesutbildning förbättrats.

Stockholm den 3 oktober 2011

Caroline Szyber (KD)